

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

አመልካች፡- የደቡብ ክልል የሐዋሃ ከተማ ማዘጋጃ ቤት - ነ/ፈ.ጅ ከተማ ጌታነህ - ቀረቡ።

ተጠሪ፡- የሐዋሳ ደብረ ምህረት ቅ/ገብርኤል ገዳም - ጠበቃ ቸርነት ገ/ሕይወት - ቀረቡ።

ፍ ር ድ

ለዚህ ሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነ ተጠሪ በሐዋሃ ከተማ ክፍተኛ ፍ/ቤት በአመልካች እና በሌሎች ሁለት ተከላኞች ላይ ያቀረቡት ክስ ነው። ተጠሪ በክሲ ከቤ/ክርስቲያኗ ይዞታ 1632 ካ.ሜ. ለሥር አንደኛ ተከላኝ ለጊዜያዊ ማረፊያነት ተሰጥቷቸው የነበረ መሆኑን፤ ተከላኝ አሁን ቤት መስራታቸውን፤ ተከላኝ ካርታና ፕላን ጠፋብኝ ብለው አዲስ ካርታ እንዲሰጣቸው ለወረዳ ፍ/ቤት አመልክተው እንዲሰጣቸው ማድረጋቸውን፤ አመልካችም ተገቢውን ማጣራት ሳያደርግ አንደኛ ተከላኝ ከያዙት ቦታ ላይ ለ832 ካ/ሜ ይዞታ ካርታ ሲሰጣቸው ቀሪው 800 ካ/ሜ ለሥር ሁለተኛ ተከላኝ በሊዝ በመምራት ካርታና ፕላን መስጠቱን በመግለጽ ለሁለቱም ተከላኞች የተሰጠው ካርታና ፕላን ተሰርዞ ይዞታው ለተጠሪ ይመለስ በማለት ጠይቃለች። አመልካችም ለቀረበው ክስ ቤ/ክርስቲያኗ ያቀረበችው ማስረጃ ከአ/ቁ 47/67 በፊት የተሰጠ ስለሆነ ከአዋጁ በኋላ መሠረዙን፤ ከአዋጁ በኋላ የተሻሻለውን ምስክር ወረቀት አለመወሰድን፤ ካርታውና ፕላኑ የተሰጠው በፍ/ቤት ውሳኔ መሠረት መሆኑን፤ ለክርክር ምክንያት የሆነው ቦታ ከመንግሥት የተወረሰ መሆኑን፤ ለሥር ተከላኞቹ ካርታና ፕላን የተሰጠው በሊዝ ኮሚቴ ስለሆነ አቤቱታ ሊቀርብ የሚችለው ለሊዝ ቦርድ ኮሚቴ እንደሆነ፤ ለክፍተኛ ፍ/ቤት የሚቀርበው የካሳ ጉዳይ ብቻ እንደሆነ በመከራከር ክስ ውድቅ እንዲሆንለት ጠይቋል። ሌሎችም ተከላኞች መልሳቸውን አቅርበዋል። ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝን ክርክር መርምሮ ይዞታው ከአ/ቁ. 47/67 ወዲህ በተጠሪ እጅ አይደለም፤ አንደኛ ተከላኝ ይዞታው በሠራተኛነት ሳይሆን በባለቤትነት የይዞታ ማረጋገጫ ተሰጥቷቸዋል፤ ከይዞታቸው ከፊት በሊዝ ኮሚቴ ፀድቆ ባለቤት ሆነዋል። ቀሪውን በሊዝ ኮሚቴ ለሁለተኛ ተከላኝ ተሰጥቷል፤ አመልካች በሊዝ ኮሚቴ ውሳኔ

መሠረት ነው የሚፈጽመው፤ በሊዝ ኮሚቴ ውሳኔ ቅር ከተሰኙት ቅሬታው ማቅረብ ያለበት ለሊዝ ኮሚቴ ነው፤ የባለቤትነት ምስክር ወረቀት በፍርድ ሊሰረዝ አይችልም፤ በመሆኑም ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለውም በማለት የተጠሪን ክስ ውድቅ አድርጓል። በዚህ ውሳኔ ላይ ተጠሪ ለደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርባ ፍ/ቤቱ ይግባኝን ባለመቀበል መዝገቡን ዘግቷል። ይህ ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት አመልካች ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ ያቀረበች ሲሆን ችሎቱ ይዘታው የተጠሪ መሆኑ ማስረጃዎች ያረጋግጣሉ፤ ይዘታው የተሰጠው ለሕዝብ አገልገሎት ሳይሆን ለሌላ ግለሰብና መ/ቤት በመሆኑ ሕጋዊ አይደለም፤ ለሕዝብ ጥቅም ቦታ ስለማስለቀቅ በወጣው አዋጅ መሠረት ተገቢው ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶ እንዲለቁ የተደረገ ስላለሆነ ፍ/ቤቶቹ ስለቦታ ማስለቀቅ የተመለከቱት አዋጆች ተጠቅመው ጉዳዩን ለማየት ሥልጣን የለውም ሊሉ አይችልም በማለት ተከሳሾቹ ይዘታውን ለተጠሪ እንዲመልሱ ወስኗል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሳኔ ላይ ነው። ይህ ችሎትም ካርታው እንዲሰረዝ በፍ/ቤት የመወሰኑን አግባብነት ለመመርመር አቤቱታው ለሰበር ችሎት ያስቀርባል ብሏል። በዚህም መሠረት ግራ ቀኝ ቀርበው ክርክራቸው ተሰምቷል። ችሎቱም መዝገቡን መርምሯል።

አመልካች ክስ ያቀረበችው ከይዘታዋ ላይ ተቀንሶ ለሥር አንደኛ እና ሁለተኛ ተከሳሽ የተሰጣቸው ስለሆነ የተሰጣቸው ካርታና ፕላን ተሰርዞ ይዘታውን ተከሳሾቹ እንዲመልሱላት ነው። ጉዳዩን በመጀመሪያ የተመለከተው የሐዋሳ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ክስ የቀረበበትን ጉዳይ ለማየት ስልጣን የለኝም በማለት ክሱን ውድቅ አድርጎታል። በዚህም መሠረት ያደረገው ሁለት ነገሮችን ነው። አንደኛው አከራካሪው ይዘታ ለሥር አንደኛ እና ሁለተኛ ተከሳሾች የተሰጠው በሊዝ ቦርድ ኮሚቴ ስለሆነ በኮሚቴው ውሳኔ ቅር የተሰኘ ወገን ቅሬታውን ማቅረብ ያለበት ለቦታ ማስለቀቅ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ እንጂ ለፍ/ቤት አይደለም የሚል ሲሆን ሁለተኛው የባለቤትነት ማረጋገጫ ምስክር ወረቀት በፍርድ ለመሠረዝ የማይቻል ለመሆኑ የፌ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አስገዳጅ ውሳኔ ሰጥቷል በሚል ነው። ይህ ችሎትም በቅድሚያ ክስ የቀረበበትን ጉዳይ ለማስተናገድ ፍ/ቤቶች ስልጣን ያላቸው መሆን አለመሆኑን መርምሯል።

ከመዝገቡ ሂደት ተጠሪ ይዘታዬ ነው የምትለውን የቦታ ይዘታ ቀንሶ ለሥር አንደኛ እና ሁለተኛ ተከሳሾች ሰጠው የሊዝ ቦርድ ኮሚቴ መሆኑን ተረድተናል። የከተማን ቦታ በሊዝ ስለመያዝ የወጣው የፌዴራል አ/ቁ. 272/2994 እንዲሁም ክልሉ ይህንን አስመልክቶ ያወጣቸው አዋጅና ደንቦች የሊዝ ቦርድ ኮሚቴ በሰጠው የቦታ ማስለቀቅ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ሰው ቅሬታውን ማቅረብ ያለበት በቅድሚያ ውሳኔውን ለሰጠው አካል ሲሆን በዚህ አካል ምላሽ ካልተሰማም ይግባኝን ለቦታ ማስለቀቅ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ነው። በካሳ ጉዳይ ላይ ካልሆነ በቀር ጉባኤው የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል። በመሆኑም አንድ ሰው ይዘታውን እንዲለቀቅ የተደረገው በሕግ የተመለከቱትን ሥርዓቶች ሳይከተል ከሆነ ይህንን ጉዳይ አስመልክቶ ይግባኝ ሊያቀርብ የሚችለው ለጉባኤው ነው። ለፍ/ቤት ይግባኝ ሊቀርብ የሚችለው የካሳውን ጉዳይ በተመለከተ ብቻ ነው። በተያዘውም ጉዳይ ተጠሪ ከይዘታዋ ላይ ተቀንሶ ለሥር ተከሳሾች የተሰጠው በሊዝ መሆኑ ስለተረጋገጠ ይዘታው የተሰጠው በሕግ አግባብ ካልሆነ ይህንን ቅሬታ በቅድሚያ ውሳኔውን ለሰጠው አካል፤ በመቀጠል ደግሞ ለቦታ ማስለቀቅ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቅረብ ነበረባት። በመሆኑም ከጅምሩም ቢሆን ክስ የቀረበበትን ጉዳይ ፍ/ቤቶች አይተው ለመወሰን ስልጣን አልነበራቸውም። ከፍ ሲል በተጠቀሱት ምክንያቶችም የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በሊዝ ኮሚቴ የተወሰነውን ጉዳይ አከራክሮ ውሳኔ መስጠቱ ያለስልጣኑ በመሆኑ መሠረታዊ ሕግ ስህተት ፈጽሟል። ስለዚህም ተከታዩ ውሳኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የደ/ብ/ብ/ክ/መ/ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 27382 ሚያዝያ 21 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. የሐዋሳ ከተማ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 05446 ታህሣሥ 1 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እና የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 23971 የካቲት 4 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ትዕዛዝ ፀንቷል።
3. ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።